

Soru ve cevaplarla Yeni Torba Yasa ve Tıp Fakülteleri*

(Bu metnin bazı konulardaki belirsizliklerin YÖK ve Sağlık Bakanlığınca hazırlanacak yönetmelikle giderileceği bilgisi çerçevesinde değerlendirilmesi ve ilk bilgilendirme olarak dikkate alınması gereklidir)

1. Bu yasa ile öğretim üyelerinin kurum dışında serbest çalışması sona eriyor mu?

Şu anda öğretim üyeleri muayenehane ve/veya özel hastanelerde mesai saatinden sonra olmak üzere kurumlarına bilgi vererek ve kendi belirledikleri koşullarda çalışabiliyor. Bu şekildeki özel çalışma tamamen sona eriyor ve bunun yerine özel bazı koşullarda yalnızca özel hastanelerde veya vakıf üniversite hastanelerinde mesai sonrası çalışma imkanı tanınıyor. Yani öğretim üyelerinin muayenehane açması, 657. Sayılı yasa çerçevesine alınarak yasaklanıyor. Dolayısıyla öğretim üyeleri esas olarak tam gün çalışacaklar ama bazı koşulları içeren kurumsal sözleşmeler ile mesai dışında özel hastane ve vakıf üniversitesi hastanelerinde çalışabilecekler.

2. Öğretim üyelerinin şu andaki serbest çalışma statüleri ne zaman sona eriyor?

Öğretim üyelerinin 18 Nisan 2014'e kadar **muayenehanelerinde** serbest çalışma konusunda kararlarını verip üniversitelere dönmeleri gerekiyor; aksi durumda (**yani muayenehanelerinde devam etmek istemeleri durumunda**) istifa etmiş sayılıyorlar. Öğretim üyeleri 3 aylık süreyi bekleyebilirler ya da dilekçe ile daha önce dönebilirler.

3. Bundan sonra kadroları üniversitelerde olan öğretim üyeleri serbest çalışmak isterse nasıl çalışabilirler?

Bunun için tek yol öğretim üyelerinin **muayenehane hariç ve** doçent ve profesörler için geçerli olmak üzere çalışmak istedikleri bir özel hastane veya vakıf üniversitesi hastanesi bulup, burada çalışmak için üniversitelere başvurmaları gerekiyor. Bu başvuruda özel çalışacakları kurum ile ayda asgari olarak mesai dışı ek ödeme matrahı kadar (16-19.000 TL civarında) bir miktar ile ilgili hastane ve üniversitenin kurumsal sözleşme yapmasını kabul etmeleri gerekiyor.

Öğretim üyeleri bu şekilde yalnızca bir kurumla sözleşme yapabiliyor ve sözleşme nedeniyle elde edilecek gelirin bir tavanı bulunmuyor. Bu sözleşmede belirlenen gelirin ilgili özel hastane tarafından üniversite döner sermayesine yatırılması gerekiyor. Bu başvurudan sonra üniversite yönetim kurulları, o anabilim dalındaki doçent/profesör sayısının % 50'sini geçmemek kaydıyla YÖK tarafından belirlenecek çerçevede Üniversite Yönetim Kurullarının belirleyeceği koşullarda bazı performans kriterlerini dikkate alarak o kişiyle ilgili sözleşme kararı vermesi gerekiyor.

Bu şekilde çalışmayı seçen öğretim üyelerine mesai içindeki performanslarına göre döner sermaye ödemesi yapılabilecek ama “hoca farkı” olarak kurum içinde mesai dışı çalışma hakları bulunmuyor. Ayrıca özel hastane ve vakıf üniversitesi hastane kadrosunun %20’sinden fazla hekim ile kurumsal sözleşme yapamayacak ve sözleşme kurallarının ihlali 1 Yıl ve tekrarı halinde 5 Yıl sözleşme yapılmaması yaptırımı getiriliyor

4. Üniversite döner sermayesine yatırılan bu paranın ilgili öğretim üyesine dönüşü nasıl olacak ?

(Ek fıkra: 2/1/2014-6514/12 md.) Öğretim üyelerinin 36 ncı maddenin yedinci fıkrası uyarınca çalışmaları karşılığı elde edilen gelirler döner sermaye işletmesinin ayrı bir hesabında toplanır. Bu tutardan (b) fıkrası uyarınca kesinti yapılmaz. Bu gelirin yüzde 50’si, herhangi bir limite bağlı olmaksızın hizmeti sunan öğretim üyesine ödenir ve kalan tutar (b) fıkrasında belirtilen işler için kullanılır” fıkrasına göre, sözleşme tutarının döner sermayeye kaydedilmesi ve % 50’sinin öğretim üyesine ödenmesi gerekiyor.

5. Üniversitelerin öğretim üyelerine en başından özelde çalışmaya ilke olarak izin vermeme imkanı var mı?

Yasa metni (yasada yer almamasına karşın büyük olasılıkla YÖK tarafından belirlenecek çerçeve kapsamında) üniversitelerin bu konuda esas ve usulleri belirlemesinden ve bunu YÖK onayı ile yapmasından bahsediyor. Yasa metninde % 50’nin altında bir oran belirleme konusunda bir açıklık olmakla birlikte (takdir, kendi koşullarına göre, Üniversite Yönetim Kurulu’na ait olmak üzere) en başından hiç izin vermeme seçeneğinden bahsedilmiyor.

6. Bu yeni statü ile çalışılmaya ne zaman başlanabilecek? Performans kriterleri nedir?

Bu şekilde özel hastane veya vakıf üniversitesi hastanelerinde çalışmaya 18 Nisan 2014’den sonra başlanabilecek. Yasada % 50 uygulama (sağlık hizmeti), % 50 akademik performansdan bahsediliyor ama bunlar için bir asgari miktar belirtilmiyor (YÖK tarafından çerçeve belirlenecek). Bu ölçütler % 50’den fazla başvuru olduğunda öncelik belirlemek için kullanılabilir. Örneğin bir anabilim dalında 4 öğretim üyesi varsa ve 3 tanesi çalışmak için başvurursa hangi iki kişinin çalışacağına bu kriterler (YÖK tarafından 1 ay içinde belirlenecek, Üniversite kendi kurallarını bu çerçeveye göre saptayacak) uyarınca karar verilecek; 18 Nisan 2014’den sonra bu şekilde çalışmak için başvuranlarda uygulama performansı için bu yılın ilk 3 ayı, akademik performans için 2013 yılı dikkate alınacak. Eğer parametrelerden sonra belirlenecek puanlama da ilk %50 ye giremiyor ise bu çalışma hakkında yararlanması mümkün olmayacaktır.

7. Kurum dışında bu statü ile çalışılmasına izin verilme konusunda üniversitelerin belirleyeceği usul ve esaslar var mı?

Yasada bu konuyla ilgili “Usul ve esasların Yüksek Öğretim Kurulu onayı ile üniversite yönetim kurulları tarafından belirleneceği” belirtiliyor. Bu durumda her üniversite (YÖK tarafından belirlenecek çerçeve sonrasında) kendi usul ve esaslarını belirleyecek ve bunu onay için YÖK’e gönderecek.

8. Bu şekilde kurum dışında çalışacak öğretim üyeleri için idari görevlerle ilgili bir kısıtlama var mı?

Evet var. Bu öğretim üyeleri rektör, dekan, enstitü, yüksekokul, uygulama ve araştırma merkezi müdürü, senato, yönetim kurulu ve kurul üyesi, bölüm başkanı, anabilim ve bilim dalı başkanı ve başhekim olamaz; bunların yardımcılıklarında bulunamaz ve benzeri idari görev alamaz. Oy kullanmaları ile ilgili bir kısıtlama söz konusu değil.

9. Kadroları üniversitelerde olmayan öğretim üyeleri nasıl bir statü ile çalışabilecekler?

Bu öğretim üyeleri yalnızca fakültelerinin ihtiyaç duyulan alanlarında teorik ve uygulamalı eğitim ve öğretim ile araştırma faaliyetlerinde bulunmak ve bu faaliyetlerin gerektirdiği işleri yapmak üzere sözleşmeli olarak çalıştırılabilecekler. Bu şekilde sözleşmeli çalıştırılan öğretim üyelerinin oranı devamlı statüde çalışan öğretim üyesi sayısının % 5’inden fazla olamıyor. Bu şekilde çalışan öğretim üyeleri rektör, dekan, enstitü, yüksekokul, uygulama ve araştırma merkezi müdürü, senato, yönetim kurulu ve kurul üyesi, bölüm başkanı, anabilim ve bilim dalı başkanı ve başhekim olamaz; bunların yardımcılıklarında bulunamaz ve benzeri idari görev alamaz; akademik birim yöneticiliği ve rektörlük seçimlerinde oy kullanamaz.

10. Ne zaman sözleşmeli statü ile öğretim üyesi alınabilecek?

18 Şubat’tan itibaren bu şekilde öğretim üyesi alınabilecek. Bu şekilde çalıştırılacak öğretim üyelerinin ücretleri ve sözleşmelerinin nasıl yapılacağı yasada ayrıntılı olarak tanımlanıyor ve “sözleşmeli öğretim üyesi çalıştırılmasına ilişkin usul ve esaslar, bunlara yaptıkları görevlere bağlı olarak ödenecek saatlik sözleşme ücretlerinin tutarı ile bu fıkranın uygulanmasına ilişkin diğer hususlar Maliye Bakanlığı ile Yükseköğretim Kurulu tarafından müştereken belirlenir” deniyor. Bu cümlemin gereği (büyük olasılıkla YÖK tarafından bir çerçeve belirlenecek) olarak üniversiteler Maliye Bakanlığı ve YÖK’ün ortaklaşa belirleyeceği bir yönerge/yazı geldikten sonra bu uygulamaya başlayabilecek.

11. Bu yasadaki düzenlemeler Tıp ve Diş hekimliği fakülteleri dışındaki öğretim üyelerini de kapsıyor mu?

Hayır kapsamıyor. Sanıldığıının aksine bu yasa (2011 öncesi dönemde geçerli olan uygulamaya benzer şekilde) yalnızca tıp ve diş hekimliği fakültesi öğretim üyelerine mesai dışında belirli kurallar çerçevesinde özel çalışma imkanı getiriyor. Diğer bölümlerdeki öğretim üyeleri ise YÖK yasasının 37. Maddesi gereğince belirli süreler için, geliri döner sermayeye yatırmak koşulu ile ve her defasında üniversite yönetim kurulu kararı gereğince “danışmanlık” adı altında mesai sonra çalışabiliyorlar.

Bu durumda öğretim üyelerinin 37. Madde İle Döner Sermaye Kapsamında Üniversite Dışında Çalışma Hakkı, 38. Madde İle Diğer Kamu Kurumlarında Çalışma Hakkı, 39. Madde İle Yurtiçinde ve Yurt Dışında Görevlendirme ve 40. Madde İle Diğer Üniversitelerde Görevlendirme Devam Ediyor.

12.Kurum içinde mesai dışı çalışan öğretim üyeleri ile ilgili yasada neler var?

Bu konudaki en önemli düzenleme öğretim üyelerinin mesai dışı çalışması ile elde edilen gelirden hazine payı ve BAP kesintisi yapılmayacak olması ve bu şekilde elde edilen gelirin en az % 50 en fazla 60 oranında olan kısmının öğretim üyesine verileceği. Bu orana üniversite yönetim kurulları karar verecek (YÖK tarafından bu konuda da çerçeve belirlenecek olabilir). Öğretim üyelerine verilen miktardan kalan gelirin bir kısmı ile mesai dışı çalışan diğer personele ödeme yapılacak, diğer kısmı ise döner sermayeye kalacak.

13.Öğretim üyelerinin kurum içi mesai dışı gelirleri hesaplanırken hastalardan alınan katkı payı yanında o hizmet için SGK’dan alınan ücret içindeki hekim emeğinin dikkate alınması konusunda bir düzenleme var mı?

Yasada bu konuda bir açıklık yok. Bu konunun bir YÖK ve/veya ilgili kurum aracılığıyla netleştirilmesi gerekiyor. Bu konuda en akla yakın seçenek mesai sonrası yapılan işlemlerden SGK’ya fatura edilen tutar üzerinden normal döner sermaye payının alınması yani bunların mesai sonrası puan üzerinden (bu puanlar % 50’ye kadar arttırılabilir) öğretim üyesine yansıtılması.

14.Mesai dışında öğretim üyelerine yardımcı olan asistanlara bunun için bir ek ödeme yapılması ile ilgili düzenleme var mı?

Yasada bu konuda bir açıklık yok. Bununla birlikte YÖK’ün 19 Eylül 2012 tarihli ek ödeme yönetmeliğinin 11. Maddesi (Öğretim elemanı (araştırma görevlisi hariç) dışındaki ve Kanunun 58 inci maddesinin (c) ve (f) fıkraları kapsamındaki personele nöbet hizmetleri hariç olmak üzere mesai dışı çalışılan her bir saat için (A) puanının % 1’ine kadar yönetim kurulu kararıyla ek puan verilir. Bu puan, yönetim kurullarınca belirlenen ek ödeme oranının % 20’sinden fazla olamaz) doğrultusunda araştırma görevlilerine ve diğer mesai dışı çalışan personele ilave ödeme yapılabilecektir.

15.Kurum içinde mesai dışı çalışmanın miktarı ile ilgili bir sınırlama var mı?

Bu konuda iki düzenleme söz konusu. İlki “mesai saatleri dışındaki performansın mesai içinde gerçekleştirilen iş miktarı ve çeşidi dikkate alınarak belirlenen toplam performansı aşmaması” kaydının belirtilmesi. Bu cümleden öğretim üyelerinin mesai dışındaki toplam puanının mesai içindeki toplam puanlarını aşmaması anlamak mümkün (bu konu da yönetmelikle düzenlenebilecektir). Bu şekilde öğretim üyelerinin mesai içinde kuruma yeterli katkıda bulunmadan, bütün enerjisini mesai dışı çalışmaya ayırması önlenmek isteniyor. Bu maddenin hakkıyla uygulanması önemli, çünkü ancak bu şekilde öğretim üyelerinin gündüz rutin hizmete katkısı devam ettirilebilir. Bu konudaki diğer bir düzenleme mesai dışı çalışma için ödenecek miktar ile ilgili. Yasaya göre öğretim üyelerine mesai dışında ek ödeme matrahının % 800’ü (doçentler için 14.500 TL civarı- 4 yıllık profesör için 19.000 TL civarı) kadar bir ödeme yapılabilecek ve mesai içi+mesai dışı toplam olarak ise ek ödeme matrahının % 1600’ü geçilemeyecek (Doç. İçin Toplam 29.000 TL Tavan Gelir İmkânı Prof İçin: Toplam 38.000 TL Tavan Gelir İmkânı sağlanmış oluyor).

İdareciler de mesai dışında doğrudan sağlık hizmeti vermek koşuluyla gelir elde edebilecekler ve onlar için mesai dışı ek ödeme matrahı tavan olarak alınabilecek (ya da mesai içi idareci payı kadar mesai dışı gelir elde edebilecekler).

16.Öğretim üyelerinin mesai saati dışında sağlık hizmeti dışında verdiği hizmetlerle ilgili bir düzenleme var mı?

Bu konuda yeni bir düzenleme yok. YÖK Yasası’nın 58.maddesi’nin ilgili fıkrası gereği eskisi gibi elde edilen gelirlerden asgari % 15 kesinti yapılması gerekiyor.

17. Yasada asistanlarla ilgili bir düzenleme var mı?

Yasada asistanlarla ilgili iki düzenleme var. İlki, uzmanlık sınavını başarı ile bitiren asistanlar “Sağlık Bakanlığına, uzman olduklarının bildirildiği tarihten sonraki ilk Devlet Hizmeti Yükümlülüğü Kurasına kadar” araştırma görevlisi kadrosunda çalışabilecekler. Bu düzenleme içinde asistanların ilişkisini kesmek istemesi durumunda ne yapılacağı açık değil. Yasanın gerekçeleri ve bu hakkın asistanlara sınava girdikten atama yapılacağı zamana kadar mağdur olmalarını engellemek amacı ile verildiği dikkate alındığında uzmanlık sınavı sonrası çalışmaya devam etmek isteyenlerin kadrolarının zorunlu hizmet kurası sonrası atama yapılınca kadar tutulması mümkündür. Asistanlarla ilgili ikinci düzenleme nöbet ücretleri ile ilgili; yoğun bakım ve acil nöbetlerine % 50 daha fazla ücret ödenmesi öngörülmüyor.

18.Yasada yabancı asistanlarla ve öğrencilerle ilgili düzenleme var mı?

Yabancı uyruklu kontenjanından alınan asistanlara (13.000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarda (yaklaşık 1000 TL kadar) döner sermayeden ödeme yapılması öngörülüyor. Benzer şekilde yabancı uyruklu 6.sınıf öğrencilerine (intörnlere) TC vatandaşı benzerlerine ödenen miktarda ücret (335 TL) ödenmesi öngörülüyor.

19.Tıp Fakültelerini ilgilendiren başka düzenlemeler var mı?

Yukarıda belirtilen düzenlemeler dışında bu yasa ile eğitim amaçlı kadavra ithaline izin veriliyor.

Ayrıca, yöneticilik görevi bulunmayan hekimlere 30 saat işyeri hekimliği yapma hakkı (1219/Md 12) getirildi ve işyeri hekimliği için az tehlikeli işlerde, 10'dan Az İşçi Çalıştıran işyerlerinde sertifika zorunluluğu kaldırıldı (1219/Md 12).

Yine bu yasa ile afiliye EAH'de Temel Tıp Bilimlerine ek ödeme yapılması getiriliyor. (3359/ Ek 10 Md).

Ayrıca Devlet Hizmeti Yükümlülüğü 5. ve 6. bölgede bir kez yapıldığında, diğerlerinde tekrar 5. ve 6. bölgelere gitmek zorunda olmayacak (3359/ Ek 4 Md) şeklinde bir uygulama getiriliyor.

Yine bu yasa ile Sağlık Personeline Görevleri Sırasında veya Görevlerinden Dolayı İşlenen Suçlar Tutuklama Gerekçesi Sayılıyor (3359/Ek Md 12) ve bu konuda Özel Sağlık Kurumlarında Çalışanlar İçin de Kamudaki Hekimler gibi işlem yapılması sağlanmış oluyor (3359/Ek Md 12).

** Metni gözden geçiren Doç.Dr.Haluk Özсарı ve Sayın Hüseyin Çelik'e teşekkürler.*